

MEDBORGERLIG
SAMLING

Energipolitiskt program för Medborgerlig Samling

Antaget av partistyrelsen den 19 februari 2019

Energipolitiskt program för Medborgerlig Samling

Inledning

I det samhälle vi vill bygga fokuserar staten på kärnverksamhet; privata företag och civilsamhället har en framträdande roll för samhällsbygget. Detta gäller även energiförsörjning.

Medborgerlig Samlings energipolitik ska vara evidensbaserad. Fakta och beprövade erfarenheter ska ligga till grund för politiska förslag, i stället för ideologiskt färgat tyckande.

Energiproduktion och infrastruktur för leverans av energi har historiskt krävt stora investeringar, långa byggtider och tillgång till mycket kapital. Vi ser nu förändrade förutsättningar för främst energiproduktion, men även för energidistribution (elnät). Utvecklingen går mot mer decentraliserad energiproduktion som kan byggas på ett par månader (solcellsparker) till ett par år (landbaserad vindkraft). Produktionen finansieras av privat kapital och företag som Google, Facebook och IKEA finansierar sina egna förnybara energiprojekt.

Energisystem är komplexa. Produktion och leverans av el, gas och värme från fossila och förnybara källor, från uran och från avfall, innebär att navigera i en djungel av stödsystem, miljökrav, nationella, EU- och internationella lagar samt politiska avsikter. Att ge stöd till olika energipolitiska åtgärder främjar ofta ekonomiskt suboptimala lösningar och kan ge utträngningseffekter för bättre alternativ.

Vi ska ha en ekonomiskt rimlig syn på energiförsörjning. I regleringsbrevet 2019 för Svenska Kraftnät står det *"Affärsverket Svenska Kraftnät ska verka för att relevanta samhällsekonomiskt motiverade åtgärder vidtas för att säkerställa att Sverige har en god effektillgång och att risken för effektbrist kan minskas"*. Instruktionen är således inte att garantera effektillgång till varje pris.

Det är relativt få timmar under få dagar vissa kalla år då effektreserven måste utnyttjas. Risken att tvingas till import eller tillfälligt ändrade konsumtionsvanor måste ställas mot kostnaden för en effektreserv. Sverige och Norden har stort utrymme att öka produktion, importera eller frivilligt minska konsumtion av el. Vi vill genom främjandet av effektmarknader öka ansvaret hos företag och individer att värdera sitt effektbehov vid Extremsituationer. Låt marknaden styra och priserna visa hur privatpersoner och företag värderar eller leverans. Vi måste skilja på livsnödvändiga samhällsfunktioner och komfort.

Sveriges hantering av matförsörjning och energiförsörjning är två motsatta extremer. Tillgång till och leverans av mat borde vara en kritiskt viktig samhällsfunktion men vi har valt att överlåta detta till fria marknader utan någon garanterad tillgång i krislägen.

Pendeln har svängt över i ena extremläget där försörjningssäkerhet för mat vid en katastrofsituation är obefintlig. För energi har pendeln stannat i andra läget - elnät och elproduktion har krav på att klara konsumtionstoppar vid tioårsvintrar med oförändrade konsumtionsvanor och skydd mot höga priser. Vi har fått orimligt höga krav på systemet till orimliga kostnader. Precis som vi vill ha en balans i ökad självförsörjning och beredskap av matproduktion vill vi ha en balans i energiförsörjning.

Kärnkraft

Då nästa generationens kärnkraft (Gen IV) fortfarande är under utveckling krävs att baskraft fortsatt levereras av nuvarande anläggningar. Sveriges nuvarande kärnkraftverk ska därför fortsatt uppgraderas för att leverera el tills de når sin maximala livslängd. Den förtida avvecklingen av Ringhals 1 och 2 ska stoppas, och de ska drivas vidare till 2025 enligt ursprunglig plan.

Konventionella reaktorer av den förbättrade typ som finns på marknaden idag (Gen III+) ska vara tillåtet att bygga, dock förespråkar vi inte några statliga stöd för dessa.

Nästa generationens kärnkraft, ofta kallad fjärde generationen eller "Gen IV", utlovar en helt ny typ av reaktorer. Dessa har möjlighet att markant överträffa dagens reaktorer vad gäller säkerhet, avfall och kostnad. Vi vill därför målmedvetet arbeta för att utveckla denna nya typ av kärnkraft för att garantera den framtida energiförsörjningen. Sverige bör ansluta sig till de internationella forskningssamarbeten som finns kring detta, t.ex. GIF - *Gen IV International Forum*.

Den fjärde generationens kärnkraft kan drivas på uttjänt kärnbränsle och genererar betydligt mindre långlivat avfall. Detta gör problemet med slutförvaring av kärnbränsle mycket enklare. Dessutom minskas behovet av uranbrytning.

Det är idag i princip tillåtet att bygga nya kärnkraftsreaktorer i Sverige, men det finns restriktioner att nya reaktorer endast får ersätta befintliga och endast där det nu finns reaktorer (Forsmark, Ringhals och Oskarshamn). Gen IV kan innebära reaktorer i betydligt mindre skala än dagens, och dessa restriktioner riskerar därmed att allvarligt försvåra för Gen IV. För att möjliggöra en smidig framtida övergång till Gen IV och säkerställa att kärnkraft byggs på ett effektivt och rationellt sätt vill Medborgerlig Samling avskaffa dessa restriktioner.

Medborgerlig Samling vill

- Satsa på forskning och utveckling av fjärde generationens kärnkraft för att utveckla en långsiktig energilösning för Sverige.
- Ansluta Sverige till internationella samarbetsorganisationer för Gen IV, exempelvis GIF.

- Fortsatt underhålla existerande reaktorer så länge som de behövs för att garantera en stabil elförsörjning.
- Stoppa den förtida avvecklingen av Ringhals 1 och 2.
- Ta bort restriktionerna för hur många kärnkraftsreaktorer som får finnas i Sverige och var de får ligga.

Vattenkraft

Vattenkraften står för nästan hälften av Sveriges elproduktion. Den lättreglerade vattenkraften är viktig för att kunna balansera både varierande efterfrågan och oreglerbara energikällor som vindkraft. Den storskaliga vattenkraften är en viktig strategisk resurs, och därför bör den som idag ägs av staten behållas i statlig ägo.

Trots att det finns potential att bygga ut betydligt mer vattenkraft i Sverige skulle detta orsaka omfattande ingrepp i naturmiljön. Därför vill Medborgerlig Samling bevara våra orörda nationalälvar från utbyggnad.

Den småskaliga vattenkraften utgör idag ett problem på de ställen där det saknas fiskpassage. Vi vill därför införa en årligen ökande miljöavgift på de kraftverk som i dag saknar sådan fiskpassage. Denna avgift ska öronmärkas och återföras i form av subvention till ombyggnad för de privata ägare som väljer att investera i fiskpassage. Ett undantag från kravet på fiskpassage ska göras för kulturellt värdefulla kraftverk som ska ges särskilt stöd för ombyggnad.

Medborgerlig Samling vill

- Behålla den storskaliga vattenkraft som staten äger i statlig ägo.
- Bevara våra orörda nationalälvar från utbyggnad.
- Införa miljöavgift på vattenkraft utan fiskpassage.

Småskalig konsumentnära elproduktion

Miljövänlig småskalig konsumentnära elproduktion är en mycket viktig komponent i ett hållbart samhälle, speciellt i kombination med elbilar, lagring, energistyrningssystem och annan ny och kommande teknik. Genom elproduktion nära konsumenterna uppnår vi minskat beroende av elnät och mindre risk för störningar.

Regler måste förenklas så långt det går – det måste bli lättare att vara småskalig producent och det ska löna sig. Sammankoppling av hushåll ska förenklas och nättariffer

för de som vill kombinera produktion för eget bruk med anslutning till elnätet får inte vara orimliga.

Medborgerlig Samling vill

- Underlätta och ge incitament till småskalig konsumentnära elproduktion genom enkel administration och se till att nättariffer är balanserade.

Stödsystem till elproduktion

Vi anser att marknaden ska styra utbyggnaden av elproduktion i Sverige. Teknikutvecklingen går för fort för att politiker ska hinna med och för många eller detaljerade stödsystem och/eller subventioner riskerar att påverka andra system i en negativ riktning. Lärdom bör tas från hur t.ex. nya energieffektiviseringsdirektiv och stora stöd till förnybar el i Europa gjorde EU:s system för handel med utsläppsrätter överksamta. Att reducera nätavgifterna för intermittenta kraftslag som vindkraft riskerar skapa obalans i elnätet då baskraften missgynnas. Politiken får inte bli för klåfingrig.

Elpriserna påverkas direkt av produktion och förbrukning. Vid behov av mer elproduktion går priserna på el upp, det ger incitament till aktörer att bygga mer elproduktion. Det som behövs är långsiktiga spelregler och en försäkran om att klåfingriga politiker ska hålla sig borta från att intervensera.

Medborgerlig Samling vill

- Låta marknaden styra vilken typ av elproduktion som ska byggas.
- Inte införa några nya subventioner till förnybar elproduktion.
- Inte ytterligare utvidga eller förlänga elcertifikatsystemet.
- Inte reducera nätavgifterna för vindkraft eller andra intermittenta kraftslag.
- Avveckla befintliga stödsystem för planering och marknadsintroduktion av vindkraft.

Energinät

Dagens situation där privata företag genom koncession har monopol på elnät i olika geografiska områden, och priserna är reglerade genom ett krångligt och

svärgenomträngligt system, är olycklig. Vi vill utreda hur man kan öppna för konkurrens i de lokala elnäten.

Det nationella stamnätet för el bör förbli statligt, och vi vill bevara Svenska Kraftnät som statligt affärsverk med ansvar för stamnät och störningsreserv.

Fjärrvärmenäten skapar ett naturligt monopol för leverans av värme. Branschen hävdar att tekniska begränsningar gör en tredjepartsaccess tekniskt och ekonomiskt till ett sämre alternativ än befintligt monopol.

Fjärrvärmen har en mycket viktig framtida funktion för att reglera den variabla förnybara elproduktionen från vind och sol. Det är även en av de mest hållbara och miljövänliga metoderna att leverera värme till privatpersoner och industri.

Det är dock osannolikt att svensk fjärrvärme är den första och enda monopolistiska marknad som är mer effektiv än en konkurrensutsatt. Precis som elnäten, fibernäten, mobilnäten och järnvägsrälsen öppnats för tredjepartsaccess kommer öppna fjärrvärmenät leda till lägre värmekostnader, effektivare resursutnyttning, miljövänligare värme samt mer innovativa och konsumentanpassade produkter.

Medborgerlig Samling vill

- Utreda hur man kan öppna för konkurrens i de lokala elnäten.
- Ge oberoende leverantörer tillgång till fjärrvärmenäten.

Bolaget Vattenfall

Det statliga bolaget Vattenfall är en viktig strategisk resurs för Sverige. Tyvärr har en svag styrning från flera regeringar av olika färg lett till att det förlorat fokus och gett sig in på tveksamma och riskfyllda äventyr utomlands. Vi vill renodla Vattenfalls verksamhet.

Vattenfall bör fokusera på den storskaliga elproduktionen i Sverige, främst vattenkraft och kärnkraft.

Vattenfalls nätverksamhet bör brytas ut till ett nytt, av Vattenfall oberoende, bolag.

Medborgerlig Samling vill

- Stoppa nysatsningar utomlands, och inleda en ansvarsfull avveckling av engagemanget utomlands.
- Bryta ut nätverksamheten till ett nytt, av Vattenfall oberoende, bolag.

Energipolitiska åtgärder 2019-2022

Medborgerlig Samling anser att följande åtgärder skulle kunna genomföras innevarande mandatperiod:

- Fortsatt underhålla existerande kärnkraftsreaktorer så länge som de behövs för att garantera en stabil elförsörjning. Den förtida avvecklingen av Ringhals 1 och 2 ska stoppas, och de ska drivas vidare till 2025 enligt ursprunglig plan.
- Ta bort restriktionerna på hur många kärnkraftsreaktorer som får finnas i Sverige och var de får ligga.
- Satsa 1 miljard kronor på forskning och utveckling av fjärde generationens kärnkraft för att utveckla en långsiktig energilösning för Sverige.
- Införa miljöavgift på vattenkraft utan fiskpassage.
- Satsa 450 miljoner kronor på stöd till ombyggnad av vattenkraftverk för att få fiskpassage.
- Avveckla befintliga stödsystem för planering och marknadsintroduktion av vindkraft.
- Stoppa Vattenfalls nysatsningar utomlands, och inleda en ansvarsfull avveckling av engagemanget utomlands.
- Bryta ut Vattenfalls nätverksamhet till ett nytt, av Vattenfall oberoende, bolag.
- Avveckla Energimyndigheten.
- Ta bort den generella energiskatten. Istället införa en avgift på energi som är producerad med bränslen som producerar skadliga utsläpp, exempelvis koldioxid respektive svavel. Detta innebär att el som är producerad med förnybara energikällor eller kärnkraft blir skattefri.